

ววงวรรณคดี

บัญชีเรื่อง

เมื่อสมเด็จพระเจ้าฟ้าราชโอรสประสูติ	
... .. หม่อมราชวงศ์ สุนนชาติ สวัสดิกุล	๑
บานประตุมุกด์ เก่งพระนารายณ์ ศาลพระภูมิใน	
พระบรมมหาราชวัง สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ	๕
วรรณคดีพม่า พระวรวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยลาภพฤฒิยากร	๓
พวงมาลัยวรรณคดี แสงกรานต์	๕
เรื่องความรู้ เสฐียรโกเศศ	๑๐
สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ธนิต อยู่โพธิ์	๑๒
สัทวาสามสมัย นักเลงเก่า	๑๓
วิจารณ์ลักษณะวงศ์ของสุนทรภู่ เจือ สดะเวทิน	๑๘
แม่น้ำคงคา พระพิสมัยพิทยาน	๒๔
รามายณะ สุกกร ผลขั้ว	๓๒
ข่าววรรณคดี	๓๓
ในวงวรรณคดี	๓๘

การคัดลอกเรื่องจาก "ววงวรรณคดี" พึงได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษร

กันยายน ๒๔๙๕

ราคา ๓ บาท

๑.๖๖

ววงวรรณคดี

มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้:-

๑. สร้างเสริมวรรณคดี
๒. ส่งเสริมศิลปวิทยาที่เป็นอุปกรณ์วรรณคดี
๓. เผยแพร่ความรู้ทั่วไป

คณมนเอย พร้อมที่จะยังสดุดถวายคานบไต่ทนต์เมอมชาววาตม์เดจ เจ้าฟ้าที่ประสูติ
ใหม่เป็นพระราชโอรส ทหารนอนเฝ้าประจำบอยู่ห้ายเวลาแล้ว ชาวประโคนบุรียางค
กเช่นเดียวกัน ผลัดกันมาประจำที่ พร้อมที่จะประโคนได้ทุกขณะ และเมื่อตอนเช้าเวลา
ของวันดังกล่าว หน่วยต่าง ๆ ทุกหน่วยก็พร้อมที่จะปฏิบัติงานไต่ทนต์ แตรวงทหารบก
ก็ชนกันมา บิพาทย์แตรดังซึกเขาประจำที่ วิชยกระจายเสียงของรัฐบาลก็เริ่มบ่าวชาว
เตรียมการประสูติ ผู้คนก็ไหลไปดูหน้าพระนางพระที่นั่งอนันตสมาคมไม่ขาดสาย เจ้า
หน้าทศารวจของปฏิบัติหน้าท้อย่างเคร่งครัด ครั้นแล้วก็ของรอรากันไป เพราะยัง
ไม่ประสูติในทันทีทันใด

วิชยกระจายเสียงของรัฐบาลได้นัดหมายกับประชาชนในการที่จะแจ้งข่าวประสูติ
อย่างละเอียด พร้อมที่จะถ่ายทอดเสียงจากภายในพระราชฐาน ส้มเด็จพระนางเจ้า
ทรงพระประชวรก็เข้า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับอยู่ในบริเวณอันใกล้ชิด
ทรงสนพระราชหฤทัยยิ่งกว่าผู้ใดทรงสน ทรงเตรียมเครื่องอดเสียงและถ่ายรูปสำหรับ
การนอย่างพร้อมมูล นายแพทย์ก็ทำการตรวจถวายและเฝ้าถวายรายงานอยู่ทุกกระษ
ดวงใจทุก ๆ ดวงต่างก็มุ่งอยู่ด้วยความประสงค์อันเดียวกัน พระราชโอรส ซึ่งจะทรงดำรง
ตำแหน่งสยามมกุฎราชกุมาร เป็นความมุ่งหมายที่ทุกดวงใจปรารถนา ในพระที่นั่ง
พวกข้าหลวงมหาดเล็กวงกนอยู่ดับสัน ดูทุกคนมีชะ ทุกคนอยากจะทำอะไรที่เกี่ยวของ
กับการประสูติครั้งนี้ด้วย ราษฎรที่จงรักภักดีก็ประชุมกันอยู่หน้าพระตำหนัก พวกที่มร
กเกี่ยวข้องไปเกี่ยวข้องมาอยู่บริเวณนั้น เพื่อจะฟังข่าวการประสูติ เพื่อรอฟังเสียงบันใหญ่
เพื่อดูว่าทหารจะยิงบันหรือไม่ หรือจะไต่บันแต่เพียงประโคนเท่านั้น

ชิตา" กล่าวออกมาด้วยเสียงที่ตื้นตันถึงกว่า "ผู้ชาย" แล้วเขาก็ขานตอบกันออกมาว่า "ผู้ชาย" แทนที่จะว่า "พระราชโอรส" ฝนโปรยอยู่ตลอดเวลา แดงตั้งศรัทธาใจเริ่มประโคม ทหารบรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมี

ฝนใหญ่ทั้งบกและเรือยังกันอย่างสะเทือนเลื่อนลั่น เสียงไซโยให้ร้องก็ดังอยู่ ณนั้นหวั่นไหว ส้มใจประชาชนแล้ว เราอยากได้ พระราชโอรส เราอยากได้สยาม มกุฎราชกุมาร เราก็ได้ตั้งใจนี้ พระราชาในระบอบประชาธิปไตย พระราชา ของประชาชน ถึงใดที่ประชาชนต้องการก็เป็นไปตามมติของมหาชน แม้แต่การประสูติ พระราชโอรส ดวงใจทุก ๆ ดวงมีความสุข ดวงใจทุก ๆ ดวงรวมกันอยู่ที่องค์พระ มหาจักรีสยาม ดวงใจทุก ๆ ดวงพร้อมกันตั้งจิตอธิษฐานขอให้ทุก ๆ พระองค์จงทรง พระเจริญ ขอให้สมเด็จเจ้าฟ้าพระองค์น้อยจงทรงพระเกษมสำราญ

ข่าวการประสูติได้แพร่ไปทั่วประเทศและทั่วโลก ความปลื้มปิติได้มีอยู่ทั่วไป แม้ผู้กระจายข่าวโฆษณาของรัฐบาลก็ยินดีจนปรากฏความตะลึงตะลึงออกมาว่า วัน ประสูติคนเป็น --- วันที่ ๒๘ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๔๘๓ --- และคงเดาเด้นมา จนถึงวันนี้ ฝนตกคดองตามฤดูกาล ความร่มเย็นเป็นสุขก็บังเกิดแก่ไพร่ฟ้าชาวแผ่นดิน โดยทั่วหน้า.

เรื่องบานประตูมุกด์ เก่งพระนารายณ์ และศาลพระภูมิ ในพระบรมมหาราชวัง

ของ

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ

(จากบันทึกรับสั่ง สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพประทานหม่อมราชวงศ์ สุนทราธิ สวัสดิ์กุล)

[บันทึกรับสั่งนี้ มีเรื่องสั้น ๆ รวมประมาณ ๕๐ เรื่อง เรื่อง “บานประตูมุกด์ เก่งพระนารายณ์ และศาลพระภูมิในพระบรมมหาราชวัง” เป็นเรื่องหนึ่งที่มีอยู่ในบันทึกนี้ เหตุที่จะเกิดบันทึกรับสั่งนี้ก็เพราะหลังจากเสด็จกลับจากบึง ปรุทานโอกาสให้ หม่อมราชวงศ์ สุนทราธิ สวัสดิ์กุล เข้าเล่าขานตามปัญหาเกี่ยวกับโบราณคดีและวรรณคดีของไทย ณ วังวรดิศ ในระหว่างเวลา ๑๖.๐๐ นาฬิกา ถึง ๑๘.๐๐ นาฬิกาทุกวัน ปัญหาส่วนมากทรงตอบทันทีทันควัน บันทึกไว้แล้วอันฉายในหนังสือ เป็นเรื่องน่ารู้ที่น่าอ่านทั้งสิ้น—บรรณาธิการ]

ปัญหา บานประตูประดับมุกด์นั้นมาแต่ครั้งใด? เครื่องมุกด์ของไทยทรงมาที่ใดกัน
คืออะไร?

ตอบ ชนชื่อบานมุกด์ทั้งหลายเกิดในแผ่นดินพระเจ้าบรมโกศทรงชน พระเจ้า
อยู่หัวบรมโกศทรงทำชนหลายคู่ คู่แรกดูเหมือนจะเป็นท้าวพระอินทร์
เมืองพิษณุโลก เดิมเป็นชายไม่ดัดตนรูปร่างอย่างเดยวกัน คือเป็นนกกรูปลัด
หลังจากท้าวตนแดง ก็เอามาทำทกรูปร่างออกหลายคู่ ท้าวพระอินทร์
บาน วัดบรมพุทธารามมุกด์บานไม่รู้ ไฟไหม้เสียกม แดวกท้าวตนแดง
อยู่ท้าวหารยอดคันทอง ว่าเอามาจากวัดบรมพุทธาราม ท้าวตนแดง
แดวกเอามาไว้ท้าวเชยม เคยชวนอยู่ท้าวหมื่นไชยธรรม แต่เครื่องมุกด์
ทั้งหลายอะไรจะงามกว่า “มณฑป” ในหอพระธรรมปิฎกที่ไว้พระไตร
ปิฎกฉบับทองในวัดพระแก้วเห็นจะไม่

ปัญหา เก่งเงินในบริเวณพระที่นั่งจักรพรรดิพิมานนั้นสร้างคงแต่เมื่อไร มีชื่อว่าอะไร
ทำไมจึงเรียกกันเช่นนั้น ใช้สำหรับทำอะไร?

ตอบ ในพระบรมมหาราชวังตรงพระที่นั่งจักรพรรดิพิมาน และพระที่นั่งไพศาลทักษิณ
มีเก่งเงินอยู่ห้องหนึ่ง เรียกว่า เก่งพระนารายณ์ ทำไมจึงเรียกเช่นนั้นก็ไม่รู้
เป็นที่พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยให้ช่างเจียรไนแก้วอะไรต่างๆ
ที่เป็นของดึกทอดพระเนตรเอง

ปัญหา ศาดพระภูมิในพระบรมมหาราชวังอยู่ที่ไหน?

ตอบ ศาดพระภูมิในพระบรมมหาราชวังเป็นคอกเล็ก ๆ อยู่ใกล้พระที่นั่งบรมพิมาน
เดิวนั้น เรียกว่า “หอแก้ว” ในนามเจ็ดประตูมุกด์อยู่ด้วย.

๑ คนเอ๋ย คนคด

ถึงกอบโกยไว้หนักหนาว่าขาดแคลน
ชาติจะล่มจมอย่างไรเขาไม่ทุกข์
คนเช่นนั้นตายเสียเถิดเกิดทำไม

ทรยศทรพย์ชาติอนาถแสน

คิดวางแผนโจรกรรมชาติรำไป
ขอให้สุขตัวของเขาเป็นเป้าใหญ่
รกแดนไทยรกชาติอนาถ เออ ๆ

วรรณคดีพม่า

พระวรวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยลาภพฤฒิยากร

ในวารสารของแผนกภาษาบรรพทิศและอาฟริกาของมหาวิทยาลัยยัดตอนคอน เด่ม
๓๒ คือนท ๓ และ ๕ มีเรื่องอยู่เรื่องหนึ่ง ซึ่งมีผู้แต่งตามคน ชื่อ ช. ว. คือนน คนหนึ่ง
ชื่อ หดาเป คนหนึ่ง กับ เจ. เอ. ดัดเวต อีกคนหนึ่ง กล่าวถึงวรรณคดีสมัยปัจจุบันใน
ประเทศพม่าซึ่งเป็นของนารูยบ้าง สรุปใจความได้ดังต่อไปนี้

ในเวลาตั้งแต่ฝรั่งเข้าครอบครองประเทศพม่านั้น คนส่วนมากชอบอ่านบทกวี
นิพนธ์ โดยเฉพาะบทละคร คำขวัญของเรื่องเหล่านั้นมักจะเป็นเจ้านาย คนชั้นต่ำกว่า
นั้นมักเป็นทาสหรือทาสประกอบมากกว่าเป็นทาส วิจารณ์ ๕๐ ปีสุดท้ายนี้ได้เริ่ม
มีนวนิยายนิทานสั้น ๆ และเรื่องแมกกาซีนเขียนเป็นร้อยแก้ว เข้าใจความแต่งเรื่องคงจะ
หมายถึงหนังสือชนิดนี้แตกต่างจากฝรั่งหรือแต่งเขาอย่างฝรั่ง

เรื่องที่แต่งลงในวารสารของมหาวิทยาลัยยัดตอนคอน ได้คัดตัวอย่างของ
วรรณคดีพม่าในสมัยต่าง ๆ มาลงไว้มากเรื่อง (ประมาณ ๓๐ หน้า)

(เพื่อให้ท่านผู้อ่านวรรณคดีได้เห็นแนวทางของวรรณคดีพม่า ทางคณะบรรณาธิการจึงได้นำ
เรื่องสั้น ๆ เรื่องหนึ่ง จากหนังสือที่กล่าวแล้วมาลงไว้—บรรณาธิการ)

หมู่บ้านร้าง

ของ สะเดียงมุต อู กู (ค.ศ. ๑๘๗๕)

ข้าพเจ้าคือ หมองตอน แห่งหมู่บ้านชองยงกอง เป็นคนมีหนามตาในหมู่บ้าน
ฟัง! ความลำบากยากแค้นของเราเกิดเมื่อปี ๑๒๓๖ เมื่อราคาข้าวตกถึงเหลือ ๘๐ ถึง

พวงมาลัยววงวรรณคดี

แสงกรานต์

เอื้อระเหย ลอยมา
ทิ้งหมู่ผู้อ่านพล่านพลุ่ง
จะอยู่จะไปก็ไม่แจ้ง
พวงเจ้าเอ๋ย มาลัย

เอื้อระเหย ลอยลม
เห็นห้องเวหาสสัมภาน์ปราชญ์ไทย
ถามข้อบกพร่องต้องแก้ไข
พวงเจ้าเอ๋ย จำปี

เอื้อระเหย ลอยล่อง
คิดว่าไปแล้วจะไปลับ
พะว้าพะวงสงสัย
พวงเจ้าเอ๋ย คัดเค้า

เอื้อระเหย ลอยวน
เผดิมผดุงปรงสรรพรส
หากเหลือไหมโรงให้โจ่งแจ้ง
พวงเจ้าเอ๋ย จำปา

ขึ้นช่อล่อชาแล้วลอยไป
ตามตามกันยุ่งเสียดายใหญ่
ปล่อยให้คอยเหง้อยู่ได้
ลดเลี้ยวเที่ยวไปที่ไหน เอย ๑

ฉนั้นลอยไปชม “สวรรค์ชั้นกวี”
ทุกยุคสมัยไว้ถ้วนถี่
บางข้อใน “วงวรรณคดี”
วิญญาณท่านปราชญ์แนะนำมา เอย ๑

ลอยมาสนองพองเรา
ไปแล้วยังกลับมาเหมือนเก่า
บกพร่องข้อไหนกันเล่า
อย่าปล่อยให้เหงาอีก เอย ๑

ขอจงอดทนเกิดในไม่ช้า
ก็คงปรากฏแก่ตา
จะว่าทำกำแหงเกร่งกล้า
คอยอ่านเกิดอย่าถาม เอย ๑

เรื่องความรู้

เลวีเยรโกเศศ

ความรู้คืออะไร กล่าวหาว่ารู้ คือสิ่งที่ได้มาด้วยการศึกษาเล่าเรียน เราต้องการ
ความรู้เข้ามาทำไม ตอบได้ว่าต้องการจะเข้าใจเพื่อจะได้พยายามทำตนให้บรรลุผลจุด
หมายปลายทาง คือเกิดเป็นความสุขแก่ตนและทั้งคนอื่นด้วย คนเมื่อแรกเริ่มเดิมที รู้จัก
แสวงหาอาหารเข้ามาเลี้ยงปากได้ท้อง รู้จักทำเครื่องนุ่งห่มสำหรับห่อหุ้มร่างกาย รู้จัก
สร้างบ้านเรือนเป็นร่มไม้ชายคาสำหรับเป็นที่อยู่อาศัย และรู้จักทำและสร้างสิ่งอื่น ๆ ออก
ตามความต้องการและตามสภาพแห่งความเจริญ ทุกคนต้องทำของสร้างสิ่งเหล่านี้เพื่อ
อะไร ตอบได้ว่าเพื่อให้เกิดความสุขแก่ตน เทานพอแล้วหรือ ถ้าเป็นคนเห็นแก่ตัวก็
ต้องตอบว่าพอ แต่คนเราจะอยู่ตามลำพังคนเดียวคงแต่เกิดมาจนตายไปไม่ได้ ต้อง
พึ่งพาอาศัยคนอื่นด้วย จึงจะมีชีวิตอยู่มาได้ด้วยดี ถ้าคนอื่นไม่มีความสุขก็เป็นผล
สะท้อนมาถึงเราด้วยไม่มากก็น้อย เพราะฉะนั้นความสุขที่มุ่งเป็นจุดหมายปลายทางก็เพื่อ
ตัวและเพื่อคนอื่นด้วย ข้าพเจ้าจะกล่าวเรื่องตรงนี้เพียงเท่านี้ ชนกล่าวมากไปก็จะกลายเป็น
เป็นอุปสรรคดังสอนในเรื่องซึ่งท่านร่ำเรียนแล้ว ข้าพเจ้าจึงขอเอาแต่ใจความสั้นมากกล่าวเพื่อให้
เหมาะสมกับหน้ากระดาษหมดจากด

ความรู้ไม่ใช่ความเกิดมามีแต่เกิดมามีแค่นั้นแต่เมื่อไป ความรู้ย่อมคล่องแคล่วขยาย
ตัวเป็นความเจริญขึ้นโดยลำดับ เพราะฉะนั้นความจริงเป็นสิ่งที่ต้องเรียนต้องดำดุ่มและ
ต้องสืบต่อต่อกทอดกันมาในชั่วนวัตร และต้องเปลี่ยนแปลงใหม่มาเพิ่มเติมด้วย จึงจะเป็น
ความเจริญ คนได้อาศัยความรู้ทราบดีว่าเป็นปัจจัยสร้างสิ่งที่ดีเห็นว่าเป็นความสุขของตน
และสิ่งที่ดีสร้างขึ้น ท่านจะเรียกชื่อวิชาคุณธรรมหรือจะเรียกว่าอะไรก็ตามใจท่าน ท่าน

จะเข้าใจความรทกถาจนได้ ท่านต้องรเรองความรซึ่งเป็นอยู่ในขณะนอยอยอย่างไร
และแคไหน และเมอกอนนอยอย่างไรและแคไหน ท่านกล่าวว่ “ความเข้าใจเรอง
ในบัจจุบันเป็นเงื่อนไขอนจำเป็นในการสร้างคนไม่ว่าอย่างไหนในอนาคต แต่เราจะ
เข้าใจบัจจุบันได้ก็โดยเข้าใจเรองในอดีตซึ่งมอยเป็นส่วนใหญ่ในชีวิตของเราทั้งหมดใน
บัจจุบัน” (Sir Ernest Barker, National Character, p. 44) เพราะสิ่งที่เราเห็นว่าเป็น
บัจจุบัน ไม่ใช่เป็นบัจจุบันจนมาได้ดอย ๆ ต้องมอดคเป็นผู้ให้กำหนด ซึ่งแทรกซึมเป็น
ส่วนใหญ่อยู่ในเรา เราจึงจะเกิดเป็นบัจจุบันขึ้นได้

ความรนนมมากนัก ตามถาฟังคนคนเดียวจะรหมดไม่ได้ แต่มีความรอยอย่าง
หนึ่งซึ่งท่านอาจรู้ได้ด้วยความเพินส์บายใจ ถาท่านอ่านหนังสือออก ความรทกถาจน
คือวรรณคดี ซึ่งแปลอย่างกว้าง ๆ คือเรองที่แต่งเป็นหนังสือ วรรณคดีเป็นสิ่งที่คนสร้าง
เพราะฉะนั้นวรรณคดีจึงมีความเป็นไปเหมือนคนทผลตสร้างไม่ดางกัน คนกมทงคนด
และคนเดว คนดิกเป็นคน คนเดวกเป็นคน จะเป็นอินทไมใช่คนเป็นไม่ได้ นอกจาก
จะดัมมคให้เป็น วรรณคดีกเป็นอยา่งน มทงวรรณคดีทตและวรรณคดีทเดว คนกม
ทงทงามและทชเหว วรรณคดีกเป็นเช่นเดยวกัน ท่านจะเลือกอ่านวรรณคดีชนิดไหนก
แถวเตทาน เป็นทานองเดยวกับคคน คคนดิกเป็นคร์แกคน คคนชวักแพภยตนเอง
คนแม่เป็นคนหรือเป็นคนชวักตามท เป็นคนงามหรือคนชเหวก็ตามท กมทง
ทเป็นเด็ก เป็นหนุ่มสาว และเป็นผู้ใหญ่ วรรณคดีถาเปรียบกเป็นอยา่งนเหมือนกัน ถา
ท่านอยากเป็นเด็กกจงอ่านวรรณคดีอย่างเด็ก ถาท่านต้องการมจคใจชเหว กจงอ่าน
วรรณคดีอย่างชเหวเกิด.

สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ

อนิต อยู่โพธิ์

สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ พระมหากษัตริย์พระองค์ที่ ๘ แห่งสมัยกรุงศรีอยุธยา เป็นพระราชโอรสของสมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ ๒ (เจ้าสามพระยา) พระชนนเป็นพระราชบิดาของพระมหาธรรมราชาที่ ๕ แห่งราชวงศ์พระร่วง เมื่อเป็นพระมหาธรรมราชาพระองค์นั้น ได้ย้ายราชธานีมาประทับ ณ เมืองพระพิษณุโลกแล้วสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถทรงสมภพในพลับพลาที่ประทับประชุมพลในทุ่งพระอุทัย (คือ ทุ่งหันตรา) ณ กรุงศรีอยุธยา เมื่อ พ.ศ. ๑๘๘๕ ในขณะที่สมเด็จพระบรมชนกนาถ คือ สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ ๒ เสด็จไปประทับรวมพลจะยกทัพไปตีเมืองเขมร เสด็จขึ้นพระมเหสีกำลังทรงพระครรภ์อยู่และได้ออกไปส่งเสด็จ จึงเลยไปประสูติสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ณ พลับพลา นั้น กล่าวไว้ใน “ลิลิตยวนพ่าย” ว่า

“แถลงปางพระมาครไท้ สมภพ ท่านนา

แดนด้าพลพระอุทัย ท่งกว้าง”

เมื่อพระชันษาได้ ๘ ปี (พ.ศ. ๑๘๙๓) ได้รับพระราชทานอภิเษกเป็นท้าวพระยามะควรคำแห่งพระมหาอุปราช และโดยเหตุที่สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถทรงมเชื้อสายฝ่ายพระชนนเป็นชาวเมืองเหนือ พระองค์จึงเป็นหลานตาของพระมหาธรรมราชาที่ ๕ แห่งเมืองพระพิษณุโลก เมื่อพระชันษาได้ ๑๕ ปี (พ.ศ. ๑๘๘๘) แม้จะยังทรงพระเยาว์ สมเด็จพระราชบิดาก็โปรดเกล้าฯ ให้เสด็จขึ้นไปครองเมืองพระพิษณุโลก เป็นเมืองลูกหลวง แต่เสด็จประทับอยู่ ณ เมืองพระพิษณุโลกเพียง ๒ ปี สมเด็จพระราชบิดาก็สวรรคต จึงเสด็จกลับลงมาครองราชสมบัติ ณ กรุงศรีอยุธยา เมื่อ พ.ศ. ๑๘๙๑

ของสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ จึงเป็นรัชสมัยที่สำคัญยิ่งสมัยหนึ่ง ซึ่งน่าจะถือได้ว่าเป็นรัชสมัยที่ศิลปวิทยาการต่าง ๆ ของไทยเฟื่องฟูที่สุดในประวัติศาสตร์ของชาติไทย

สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถมิได้ทรงเป็นแต่เนกการศาสนา หากแต่ได้ทรงเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนาอย่างแรงกล้า พอเสด็จชนเสวยราชย์ ก็ทรงยกคนสำเร็จศรัทธาปล้ำทะให้ปรากฏ คือ ยกพระราชวังเดิมในกรุงศรีอยุธยาถวายทำเป็นวัด ซึ่งต่อมาได้ชื่อว่าวัดพระศรีรัตนเพชญ์ ทรงสร้างพระวิหารและวัดพระราม ก่อถาวรในพระราชพงศาวดาร ว่า “ศักราช ๘๒๐ (พ.ศ. ๒๐๐๓) ชาตศก ครั้นนั้นให้พระพระศาสนาบริบูรณ์” ซึ่งไม่ทราบแน่ชัดว่าทรงบูรณะด้วยวิธีใดบ้าง ทั้งโปรดให้หล่อรูปพระโพธิสัตว์ ๕๐๐ ชาตในมณฑลด้วย ต่อมาอีก ๒ ปี โปรดให้ “เกณฑ์กรมหลวงพลองพระและพระราชทาน (ปัจจุบันไทยทาน) แก่พระสังฆาเถรพราหมณ์ แดพรณิกทงปอง” เมื่อเสด็จแปรพระราชฐานไปครองราชสมบัติ ณ เมืองพระพิษณุโลก เพื่อประโยชน์สำคัญทางยุทธศาสตร์ในเวลานั้น ก็ได้โปรดทรงสร้างวัดจุฬามณีน ณ เมืองนั้น เมื่อ พ.ศ. ๒๐๐๗ และทรงเลื่อมใสในพระพุทธศาสนายิ่งจนถึงกับปรากฏใน “ลิลิตยวนพ่าย” ว่า ได้ทรงตั้งพระราชโอรสพระองค์หนึ่งไปสืบศาสนาถึงตงกาท้อป ในบรูไน พระองค์เองก็เสด็จออกทรงผนวชในพระบวรพุทธศาสนา เมื่อพระชนมายุครบ พ.ศ. ๒๐๐๘ เดือน ๘ ขึ้น ๓๕ ค่ำ วันพฤหัสบดี และดำรงสมณเพศอยู่ถึง ๘ เดือนครึ่ง หากแต่สมเด็จพระราชโอรสและเสนาพสกนิกรมาคอยกราบถวายบังคมทูล “ขออัญเชิญพระองค์เสด็จตามผนวชด้วยครองราชธุระกรมทงปอง” จึงเสด็จตามผนวชเมื่อราวต้นเดือน ๕ ในประวัติศาสตร์บางท่านเห็นว่า การที่สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถทรงผนวชนั้น เกือบแก่การททรงนิยมพระเกียรติคุณบางอย่างของพระมหาธรรมราชา ที่ ๓ (ติไทย) พระมหาภักษัตริย์ธรรมิกราชสมัยกรุงสุโขทัย ซึ่งเป็นพระบรมราชบุรพการฝ่ายพระราชชนนี และกล่าวว่าการตั้งให้พระมหาธรรมราชา ที่ ๓ ทรงทำไว้เป็นทปรากฏเกียรติแด่ ดูเหมือนสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถจะได้ทรงทำเทียบและทำได้ดีทุกอย่าง ซึ่งแสดงว่า พระองค์คงจะได้ทรง

ศึกษาทราบเรื่องราวเกี่ยวกับชนบธรรมเนียมและราชประเพณีที่เคยมีมาในราชสำนัก
สุโขทัยเป็นอย่างดี แล้วนำเอามาปรับปรุงให้เหมาะสมกับทางกรุงศรีอยุธยา จึงปรากฏ
ในพระราชพงศาวดาร (ฉบับหลวงประเสริฐ) ว่า เมื่อมีขาด พ.ศ. ๒๐๒๕ ท่านให้เดิน
การมหรสพ ๑๕ วัน ถวายพระศรีรัตนมหาธาตุ (เมืองพระพิษณุโลก คือ พระมหาธาตุ
ทอวัดพระพุทธชินราช) แล้วโปรด "ให้ขุนนางสั่งจัดตั้งวงดนตรีและนักปราชญ์ราชบัณฑิต
ทั้งปวงผูกพระมหาธาตุคำหลวงพิสดารทั้ง ๓๓ กัณฑ์ ประดับด้วยทองคำ ๓๐๐๐ บริบูรณ์"
วรรณกรรมเรื่องนกกยของกนกสันมาว่าสำเร็จได้ด้วยพระปรีชาญาณของสมเด็จพระบรม
ไตรโลกนาถ ในพระราชพงศาวดารจึงบันทึกถวายเป็นว่า ทรง "พระราชนิพนธ์พระมหา
ธาตุคำหลวงจบบริบูรณ์" สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถครองราชสมบัติอยู่ ๕๐ ปี ถึงรวม
พระชนมายุได้ ๕๗ พระพรรษา ก็เสด็จสวรรคต ณ เมืองพระพิษณุโลก เมื่อ พ.ศ. ๒๐๓๓

มหาธาตุคำหลวงที่แต่งกนกวรรณ ดนเหมือนจะมีพรตของกนกเป็นการใหญ่
เข้าใจว่าเมื่อแต่งเสร็จแล้ว ก็นำมาอ่านถวายให้ทรงสดับต่อหน้าพระที่นั่ง ครั้นทรง
ดึกคืนแก่ไขยคืนแล้ว ก็นำจะมีบุคคลหรือคณะนักสวด บางทีจะเป็นพวกราชบัณฑิต
นั้นเองก็ได้ ร่วมกันประคิฐฐานของสวดจนถวายให้ทรงสดับท่านของสวดนั้นด้วย
และเมื่อสวดจบไปคำหนึ่ง, บทหนึ่ง หรือ จบตอนหนึ่ง, ตอนหนึ่ง หรืออาจเป็นจบกัณฑ์
หนึ่ง อย่างเทศมหาชาติก็ได้ โปรดให้มโหรีโคมดนตรีครั้งหนึ่ง แล้วตั้งไว้เป็นแบบฉบับ
สืบมา ทกถาวดงนี้ เพราะได้พบโคลงของท่านผู้หนึ่งบอกไว้ว่า ชื่อ "รัตน" แต่งเล่า
ความไว้อย่างถื่นๆ ว่า

๑ บุษบา ถิช ล้วน

เงินคำ

๗

ตั้งแรกแต่กะทำ

ถ้วนถ้อย

บทหนึ่งประโคมคำ

คำหนึ่ง นับนา

บขาคออักษรร้อย

เสร็จสิ้นเกลากลอน" ฯ

พิจารณาความตามโคลงนี้ ทำให้เราเข้าใจว่า ที่เรียกว่า “คำหลวง” นั้น เห็น
จะหมายความว่า “ทำนองสวด ที่ทรงประดิษฐ์ หรือ มีผู้ประดิษฐ์ขึ้นสวดถวายสมเด็จพระ
พระมหากษัตริย์” แล้วยุติกันเป็นแบบฉบับของทำนองสวดกันมาแต่ครั้งนั้น คงจะมีได้
หมายความว่าอย่างที่เราเรียกว่าเป็น “พระราชนิพนธ์” ดังที่เข้าใจและอธิบายกันมาในชั้นหลังนี้

หนังสือมหาชาติคำหลวงนี้^(๑) ตามหลักความเห็นทางวรรณคดี นับถือกันว่าเป็น
เป็นวรรณกรรมที่ดัดแปลงเรื่องหนึ่ง ซึ่งได้เกิดขึ้นในภาษาไทย และยกย่องกันว่าเป็นเสมือน
เพชรดีได้อย่างยิ่งเม็ดหนึ่งในอักษรสวรรค์ของไทย ยากที่จะหาวรรณกรรมเรื่องใด
เทียมเท่า แล้งคงให้เห็นว่า สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถเป็นนักวรรณคดีที่ดำดุนยิ่ง
พระองค์หนึ่งชาติไทยเคยมีมา

รัชกาลของสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ เป็นรัชสมัยที่ยาวที่สุดยิ่งกว่า
พระมหากษัตริย์พระองค์ใดๆ ในสมัยกรุงศรีอยุธยา เริ่มรัชกาลเมื่อก่อนต้นสมัย Middle
Ages ของฝรั่งและก่อนเริ่มสมัย Renaissance ของยุโรป ๔ ปี เสมือนหนึ่งรัชสมัยของ
สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถจะเป็นสมัย Renaissance ของไทยเราด้วย ทั้งรัชกาลของ
สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถก็สิ้นสุดลงเมื่อก่อนหน้า โคลัมบัส (Columbus) พบทวีป
อเมริกาใน พ.ศ. ๒๐๓๕ เป็นเวลา ๔ ปีเหมือนกัน ซึ่งนักประวัติศาสตร์กล่าวกันว่า
นับแต่เวลาที่โคลัมบัสพบทวีปอเมริกาแล้วมา ความคิดความเห็นของมนุษย์ในทาง
สังคม, ทางการเมือง และทางการศาสนาของฝรั่ง ได้คลี่คลายขยายตัวอย่างเข้าสู่ความ
ก้าวหน้าเป็นอันมาก ซึ่งเป็นประจักษ์การล่วงหน้าดำแดงเหตุให้ทราบว่า จะเกิดสมัย
Reformation ในกาลต่อมา แต่แ่ด้งคงว่าไทยเราได้มีศิลปทางวรรณคดีและอารยธรรม
เป็นหลักฐานมั่นคงมาแล้ว.

๑. หอพระสมุดฯ ได้รวบรวมชำระตีพิมพ์เป็นเล่มเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๐

สัปดาห์สามสมัย

นักเลงเก่า

สัปดาห์สาวชาวพายัพ
ออกถีบรถดัดเลี้ยวเที่ยวตากลม
ยั้งร้นจิตผิดตาพาสังเกต
ดอกเห็บไ้ไว้หว ๆ ยั๊นนั้ตา

สัปดาห์สาวพราวีถี
แย้มนิคณิดพิศพัทธ์ร่นารักชม
จะหนักเบาเท่าไรไม่ตกหล่น
วันโรคโรคนั้ไม่บ่ชา

สัปดาห์ปวงอนงค์ผู้ทรงโฉม
เป็นทรัพย์น่ายกยาสัทธิตัดตามวัย
ยิ่งเสรีกิจจวิทยาศึกษาสูง
แต่งกายครบสบสมัยให้สมทรัพย์

เห็บดอกกับเส้นมวยแต่งสวยสม
หอมกลิ่นผมพระพายชายพัดมา
บั้งหาเลศทอดสนิทเผ้าคิดหา
ผ้อ* เพลินว่าสาวพยักกวักเรียก เอย ๆ

บัตตานั้คลุมผ้าบังหน้าผม
ของระดมทุนไ้เดินไปมา
ทรงสกันธุ์ได้ส่วนทวนคิดว่า
เหมาะอนามั้กรรมังเปล่งปลั่ง เอย ๆ

กำเนิดโน้ความงามบุญตามให้
เหมือนเพชรไ้เรือนทองรองระยับ
จรรยาจูงสมาคมสมระดับ
วงพัทธ์รับทรงหมวกบวกกาม เอย ๆ

วิจารณ์ ลักษณะวงศ์ ของสุนทรภู่

เจือ สตะเวทิน

หนังสือเรื่องลักษณะวงศ์นั้นมดกษณะน่าสังเกตบางประการ ประการแรกคือ
วัตถุประสงค์ของการแต่ง ซึ่งแตกต่างกับเรื่องอื่นๆ ของสุนทรภู่ แต่ไหนแต่ไรมา
สุนทรภู่แต่งหนังสือเพื่อถวายเจ้านายทนต์ได้ฟังพระคุณ เริ่มตั้งแต่วรรณคดีเรื่องแรก
คือ โศภิตวงศ์ วรรณคดีเรื่องพระอภัยมณีซึ่งเป็นวรรณกรรมเยี่ยมยอดของสุนทรภู่ก็
ดวนแต่มีวัตถุประสงค์จะถวายเจ้านายทนต์ ส่วนวรรณคดีเรื่องลักษณะวงศ์ สุนทรภู่
ไม่ได้แต่งเพื่อถวายเจ้านายพระองค์ใด หากแต่แต่งเพื่อเลี้ยงปากเลี้ยงท้องตนเอง เพราะ
สุนทรภู่แต่งเรื่องลักษณะวงศ์ในขณะที่ตนเองหมดทอง ขาดเจ้านายอุปการะตั้งแต่ก่อน
ต้องตั้งญกรวอนเร่ลอยเร่ขายของไปตามแม่น้ำลำคลอง และขายตำวนกตอน
ลักษณะวงศ์เพียงอาตมาอยู่อย่างอาภัพอัปมงคล น่าจะกล่าวได้ว่าในประวัติวรรณคดีไทย
สุนทรภู่เป็นคนขายตำวนกตอนประพจน์หากินได้เป็นคนแรก และถ้อยคำในวรรณกรรม
หากินเรื่องหนังสือของสุนทรภู่ก็อดลักษณะวงศ์ที่เราคาดพิศถึงกันอยู่นะ ลักษณะวงศ์เป็น
วรรณกรรมหากินของกวีเอกสุนทรภู่ในยามวิบัติ

ปัญหาที่น่าสนใจต่อมาคือว่าสุนทรภู่ได้เค้าเรื่องลักษณะวงศ์มาจากไหน? สุนทรภู่
เองได้แสดงไว้ในตอนคำนำว่าเริ่มเรื่องได้จากเรื่องตลกคำบรรยายของชาต คือกล่าว
ว่า “นิทานหลังครั้งว่างพระศาสนา เป็นปฐมสมมุติกันสืบมา โดยปัญญาที่ประวิงทั้งหญิง
ชาย ฉันทู้รู้เรื่องประจักษ์แจ้ง จึงแสดงคำคิดประดิษฐ์ถวาย ตามสติริเริ่มเรื่อง
นิยาย ให้เฟร็ดพรายมธุรสพจนาน” คำเกริ่นบอกเรื่องของสุนทรภู่ก็เป็นเช่นนั้นเอง
เรื่องโคบุตรสุนทรภู่ก็ได้เค้าเรื่องจากโบราณเช่นเดียวกัน

แต่ตามความเป็นจริงเห็นจะไม่ใช่ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประ-
 พนขพงศ์ นักคนควาโบราณคดีสำคัญองค์หนึ่ง ทรงเล่าไว้ว่า เรื่องลักษณะวงศ์ชนผู้เฒ่า
 ผู้แก่เล่าว่าต้นตระกูลได้เค้าเรื่องจากความสัมพันธ์ระหว่างเจ้านายผู้สูงศักดิ์ของพระองค์ คือ
 ระหว่างเจ้าฟ้ามงกุฎซึ่งภายหลังได้เถลิงถวัลยราชสมบัติเป็นพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้า
 เจ้าอยู่หัวกับพระองค์เจ้าหญิงนฤมล เจ้าหญิงพระองค์นี้ดูเหมือนจะเป็นราชธิดากรมพระ
 ราชวงศ์บวร ฯ มหาเสนาบดีในรัชกาลที่ ๒ ปรากฏว่าเจ้าฟ้ามงกุฎทรงดีเนหาเจ้าหญิง
 องค์นี้มาก แต่เจ้าหญิงพระองค์นี้ได้อภิเษกกับพระชนมมัยก่อน ทรงเป็นเหตุให้เจ้าฟ้า
 มงกุฎทรงได้กาดรอาลัยอาวรณ์ในเจ้าหญิงพระองค์นี้มาก ในคราวงานสถาปนา
 เจ้าฟ้ามงกุฎถึงกับทรงกำสรดจนหาพระเนตรคลอ ต้นตระกูลเมื่อเห็นหรือทราบเรื่องนั้น
 จึงเก็บมาสร้างเป็น โครงเรื่องลักษณะวงศ์ชน เรื่องนี้ปรากฏในพระนิพนธ์เรื่องดลคมหา-
 มกุฎราชกุมารานันต์ธำ ของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพนธ์ ดังจะขอคัด
 มาให้พิจารณา ดังนี้

ฟ้ามงกุฎสุดสวาทน้อง	นางสุตา อาวีท่าน
นามพระองค์นฤมล	เมื่อน้อย
ซึ่งสิ้นพระชนม์	เมื่ออภิเษก ษกรมเส
ยามสถาปนาที่อันละห้อย	เหิมหวล
ทรงกำสรดส่อน้ำ	เนตรคลอ เนตรท่าน
จับจิตรจนสุนทร	ภูเข้
เฉลยลักษณะวงศ์กรอ	กลอนเปรียบ ภิปรายเอิบ
เยาว์อยู่ยืนผู้เฒ่า	ถึงเถิง

ดังตามข้อความของ โครงที่ยกมาแสดงว่าต้นตระกูลแต่งเรื่องลักษณะวงศ์ชน โดย
 ได้เค้าเรื่องจากชีวิตจริง ๆ ของบุคคลสำคัญในชีวิตของต้นตระกูลนั่นเอง คือความสัมพันธ์

ระหว่างเจ้านายชั้นสูงทั้งสองของคันทรรโลงใจสุนทรภู่ จนสุนทรภู่เข้าไปสร้างเป็นโครงเรื่องลักษณะวงศ์ชน ดังคำโคลงที่เสด็จในกรมพระนราธิปฯ ว่า “จับจิตรจันสุนทรภู่เข้า” คำว่า “เข้า” ก็คือตนเอง

แต่สุนทรภู่เข้าเจ้าพามงกุฏเพียงไหน? และเข้าอย่างไร? เรื่องนี้เราไม่ทราบ ความสัมพันธ์ระหว่างเจ้านายต้องพระองค์น้อยอย่างถ้วน ทราบแต่ว่าพระองค์เจ้าหญิงนฤมิตมาขึ้นพระชนม์ในรัชกาลที่ ๓ เจ้าพามงกุฏจึงทรงได้กาด้อย่างดีซึ่ง ตามเรื่องสุนทรภู่จึงสร้างให้ลักษณะวงศ์กับทิพเกษรตัวเอกชายหญิงของคนได้สนิทสนมกันมาแต่เยาว์ และตอนท้ายทิพเกษรผู้ซื่อสัตย์ได้วายชนม์ลง เป็นเหตุให้ลักษณะวงศ์ต้องคว่ำครวญหวนโหยเป็นที่สุด เจตนาของสุนทรภู่ดูเหมือนจะแต่งเรื่องเทียบเรื่องของเจ้านายทนต์ของคันทรรโลงใจเพียงเท่านั้น ส่วนรายละเอียดปลีกย่อยอื่น ๆ ในเรื่องลักษณะวงศ์คงเป็นบทขยายหรือโครงเรื่องย่อยดังที่เรียกกันในวงการประพันธ์ว่า Sub-plot อันเกิดจากความนึกคำนึงประดิษฐ์ประดอยขึ้นทั้งสิ้น การเข้าหรือต่อของสุนทรภู่จึงเป็น “การเข้าด้วยความเคารพ” เท่านั้น

เนื้อเรื่องของลักษณะวงศ์นั้นเป็นอย่างไร? จะขอเก็บความมาพอเป็นเค้า สุนทรภู่ได้คัดกลอนนิยายประ โถม โลกของคนด้วยกลอนเด่นารดลอดเรื่อง เริ่มด้วยท้าวพรหมหัตถ์ผู้หลงมาอยู่อดริจันถึงกับตั้งฆานางสุวรรณอมพามุมเห็ดและลักษณะวงศ์ผู้โอรสแต่เดชะบุญแม่ลูกทั้งสองหนีรอดคจามตายมาได้เพราะเพชรฆาตปล่อยให้เป็นอิสระ ต้องแม่ลูกต้องออกเรือนผจญภัย และในที่สุดต้องพลัดพรากกัน เป็นเหตุให้ลักษณะวงศ์ตกไปอยู่ยังสำนักหนึ่งร่วมกับทิพเกษร ลักษณะวงศ์กับทิพเกษรได้สนิทสนมรักใคร่กันมาแต่ปฐมวัย แต่ในตอนหลังทั้งสองมีเหตุต้องพลัดพรากกัน คอลักษณะวงศ์ต้องออกติดตามชนัน ส่วนทิพเกษรต้องไปอาศัยอยู่กับเหล่านางกนิษฐาในถ้ำ ครั้นเวลาผ่านไป เมื่อลักษณะวงศ์ตามพบชนันแล้ว ได้เที่ยวติดตามหาทิพเกษรหญิงคนรักต่อไปอีก คราวนี้

ลักษณะวงศ์มาพบทิพเกษรที่นางกนิษฐและได้ทิพเกษรหญิงคนรักเป็นชายา แต่แล้ว
 สุนทรภู่ก็ให้พระและนางของตนพรากกันอีกครั้งหนึ่ง ลักษณะวงศ์ไปสู่เมืองอุบลนคร และ
 ได้ธิดาชื่อยี่สิบแปดชื่อนางทิพเกษรก็ออกติดตามด้วยความรักโดยแปลงเพศเป็นพราหมณ์ชาย
 เรียกนามตนเองว่าพราหมณ์เกษร เทยวดัญญะตามความฝันในที่สุธมาพบกัน พราหมณ์
 เกษรได้สมัครเข้าไปอยู่ในราชสำนักของลักษณะวงศ์ ลักษณะวงศ์โปรดปรานพราหมณ์
 เกษรยิ่งนัก เพราะตั้งทัยอยู่ว่าพราหมณ์จะเป็นทิพเกษรแปลงปลอมมา ลักษณะวงศ์
 เคยรำพึงว่า

“หรือโฉมยงติดตามเป็นพราหมณ์มา ครูปโฉมคล้ายๆ ละม้ายเหมาะ เลี่ยง
 เสนามิได้นิพนธ์นิรา ไม่มีถิ่นเหมือนถิ่นกัลยา ทั้งพักตราเหมือนอย่างนางเทวี
 รักเจ้าพราหมณ์เหมือนนุชสุดสวาท ภูวนาถเคลิ้มๆ ว่าโฉมศรี ทรงประทานสละใบบาง
 ที่อย่างดี ร้องเรียกพราหมณ์จรล้เข้าวังใน”

ทรงเป็นเหตุให้ยี่สิบชื่อนางทิพเกษรแค้น จึงหาอุบายต่างๆ ในทำนองว่าพราหมณ์
 เกษรล่วงเกินนางในทำนองชั่วช้า ยี่สิบจึงแกล้งพูดลักษณะวงศ์ด้วยความจนกระทั่งลักษณะวงศ์
 เกิดโมหาคติตั้งประหารพราหมณ์เกษร ซึ่งท่แทกคอบชายาคู่ทุกข์คู่ยากนั่นเอง ทิพเกษร
 ถูกประหารทั้งๆ ที่นางกำลังตั้งครรภ์ นึกอวสานประ โดม โลกของสุนทรภู่ที่เรียกนาคา
 คนไทยได้อย่างมาก โดยเฉพาะในชนบทเราจะได้ยินคนไทยผู้ชอบบทกลอนร้องเพลง
 เกี่ยวกับเรื่องลักษณะวงศ์อยู่ทั่วไป

เกี่ยวกับบทบาทของตัวละคร เราจะเห็นว่าสุนทรภู่พยายามจะวาดหญิงแบบฉบับ
 ขนคนหนึ่งอย่างทิพเกษร เป็นคนคณชิตที่อาภัพโชคที่สุดในชีวิต บางที่สุนทรภู่อาจ
 จะเห็นว่า “คนดีที่ความดีคุ้มครองไม่ได้” ก็มียี่สิบเหมือนกันในโลกนี้ สุนทรภู่วาด
 ทิพเกษรให้เป็นเหมือนตัวแทนพระองค์เจ้าหญิงนฤมลกระษัตริย์หรือ?

ท่านผู้อ่านทั้งหลายย่อมทราบแต่ดั่งว่า โศกนเป็นกามภพ มนุษย์เป็นปุถุชนผู้หนา
แน่นด้วยกิเลส เมื่อสร้างเรื่องลักษณะวงศ์ สุนทรภู่จึงสร้างปมมิตมนงมลายชนโศกน
ละคร ปมมิตนคออวิชาและโมหาคติ แล้วจึงคัดกลายเรื่องออกไปทีละน้อยๆ แทรกแซง
ปมมิตนเหล่านั้นด้วยอารมณ์ปุถุชน มีความรัก ความโกรธ ความหึงหวง และมายาต่างๆ
เมื่อได้ทราบมาตัวละครพอสมควรแล้ว สุนทรภู่อีกกลายปมมิตนออกทีละน้อยๆ บุคคล
ที่มากด้วยวิชาและโมหาคติก็คอยจำแนกตัวในที่สุด และแล้วก็ดัดภาพความผิด

คนทั้งหลายทำผิดเพราะความรัก ความหลงอยู่ไม่น้อยเลย สุนทรภู่อีกสร้างทำ
พรหมทัตและลักษณะวงศ์ไว้เป็นอุทาหรณ์สำหรับสอนคนไทยในสมัยของสุนทรภู่ เรื่อง
ลักษณะวงศ์จึงเป็นทั้งมรดกและเป็นทั้งแบบเรียนศีลธรรม นกโคโคกนาฏกรรมทบรวพชน
ของเราเคยชมมาแต่อย่างจับอกจับใจ

ในที่สุดข้าพเจ้าขอตั้งข้อสังเกตอย่างหนึ่ง คือ ถ้าลักษณะวงศ์ใช้เรื่องโบราณ
ดังสุนทรภู่ว่ากต หรือมิใช่เรื่องของเจ้าฟ้ามงกุฎกับพระองค์เจ้าหญิงนฤมิตดังที่เด็จ
ในกรมพระนราธิปฯ ทรงเล่ากต ข้าพเจ้าสงสัยว่าเรื่องลักษณะวงศ์จะเป็นเรื่องเทียบใน
ชีวิตของสุนทรภู่เอง สุนทรภู่เป็นกวีเอก ทำอะไรย่อมมีความหมาย ตัวละครทุกตัว
ในเรื่องลักษณะวงศ์น่าจะหมายถึงใครต่อใครในชีวิตของสุนทรภู่อย่างมาก โดยเฉพาะ
สุนทรภู่อาจเคยมไปว่าตนเองคือทพเกษรหรือพราหมณเกษรนั่นเอง สุนทรภู่อาจแต่ง
เรื่องนี้ในทำนองเรื่องเทียบคล้ายที่เรียกกันในวงการประพันธ์ว่า Analogy ความปรากฏ
ค่อนข้างเหมือนกันกับชีวิตของสุนทรภู่ในขณะเป็นกวีที่ปรึกษาของพระบาทสมเด็จพระพุทธ-
เลิศหล้านภาลัย คือตอนบรรยายถึงความใกล้ชิดระหว่างลักษณะวงศ์กับพราหมณเกษร
ว่าดังนี้

“ป้างพระองค์ทรงแต่งเรื่องอิเหนา พราหมณ์ก็เข้าเคียงเขียนอักษรศรี เมื่อ
ท้าวติวพรหมณ์ก็ต่อพอดี้ ท้าวทิวความสวาทประพาสม” ดังนี้

จากเรื่องลักษณะวงศ์ทำให้เราเข้าใจว่า ตัวนางทิพเกษร ต้นตระกูลหมายถึงตนเอง
ในยุคเป็นต้น และพราหมณ์เกษรก็คือต้นตระกูลคอนคกยากนับตั้งแต่ออกบวชเป็นต้นไป
นั่นเอง ที่ใช้นามว่าทิพเกษรก็หมายถึงเกษรดอกไม้อดรรคยอมหอมหวาน เช่นเดียวกับ
ชื่อเสียงอันหอมหวานของต้นตระกูลคอนคกยากกาลที่ ๒ จะโปรดให้เข้ารับราชการกระมัง ?
ต้นตระกูลเป็นคนหยิ่งในทางการประพันธ์ แม้คอนคกยากก็ยังหยิ่ง คือใช้นามตนเองว่า
พราหมณ์เกษร ซึ่งเป็นดุษฎีลักษณะแห่งความมั่งคั่งทางกวีอยู่เสมอ แต่เป็นเพียง
การตั้งนิษฐานของข้าพเจ้าอย่างทักคิดเห็นไปเอง ยังไม่มีหลักฐานอันใดดีกว่าการคิดอนุมาน
เอา แต่ถ้าท่านผู้อ่านทราบประวัติของต้นตระกูลแล้ว ท่านจะเห็นว่าเหมือนพราหมณ์เกษร
เป็นอย่างมาก จึงขอฝากความคิดนี้แด่เพื่อนนักศึกษาวรรณคดี โดยทวงถามเพื่อพิจารณา
ต่อไป.

๑ พุดเอ๋ย พุดพล่อย
ก่อนสัญญาว่าไว้ไม่เปลี่ยนแปลง
เกียรติยศหมดค่าทนหน้าด่าน

ปลาหมอตายเพราะปากอยากพ้นพราย คนมักตายเพราะพล่อยไม่น้อย เอ๋ย

ไม่อยู่ร้องอยู่รอยคนคอยแทน
แล้วพลิกเพลงสลับไม่อับอาย
ทั้งวงศวารเพื่อนเชื่อนักเบื้อหน้า

สุวิน

เรื่อง “แม่นาคงคา”

พระพิพัฒน์พิทยาภณ

เรื่องต่อไปนี้เป็นเรื่องแม่นาคงคา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวิชาภูมิศาสตร์ คำนี้
เนื้อเรื่องไปตามแนววิชาภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์ เหตุที่ข้าพเจ้าเลือกเขียนเรื่องนี้
ก็เพราะเมื่อครั้งข้าพเจ้าเป็นนักเรียนฝึกหัดอาจารย์ (เปลี่ยนชื่อเป็นฝึกหัดครูเมื่อภายหลัง)
เจ้าคุณราชบุรุษเป็นครูสอนวิชาภูมิศาสตร์ข้าพเจ้ามา เป็นเรื่องที่มีเหตุผลดีมีประโยชน์
ท่านทอดวงตาไปแลดู น่าจะเป็นเรื่องที่สับสนเกี่ยวกับนิยามของท่านเรื่องหนึ่ง แต่ข้าพเจ้า
มานึกเสียใจตนเองอยู่หนึ่งหนทาง ความรู้เรื่องแม่นาคงคาหายไป ไม่สามารถจะ
พรรณนาได้โดยพิสดาร ข้าพเจ้าขออธิบายใจให้แม่พระคงคาเป็นเทพอันมหัศจรรย์
จงช่วยดลบันดาลให้นิยามของเจ้าคุณราชบุรุษถูกต้อง (วัน ศยามานนท์) สัก
เดี๋ยวเป็นข้ออยู่ในความดีของพระรัตนตรัยเทอญ

ขอเริ่มจากความตามแนวภูมิศาสตร์ดังต่อไปนี้ พินแผ่นดินซึ่งเป็นประเทศ
อินเดีย มีแม่น้ำลำธารใหญ่น้อยอันเกิดแต่ธรรมชาติสร้างสรรพคุณมากมาย ไหลผ่านไปมา
ทั่วพรมแดนประเทศ เป็นสายใหญ่ ๆ ลำคณ ๆ มีอยู่หลายสาย แต่แม่นาคงคาเป็นสาย
ลำคณยง ในปัจจุบันนี้เรียกกันว่า “แก่งยง” อยู่ทางทิศใต้ของภูเขาคินนาค (แม่
พระคงคา) นามอีกอย่างหนึ่งเรียกว่า “ภาครถ” หมายความว่าเกิดแต่ ภาครถ คือ
เมื่อครั้งท้าวภาครถเชิญแม่พระคงคาตั้งมาจากสวรรค์ ท้าวภาครถทรงรถไปถึงไหน แม่
พระคงคาก็ไหลตามรอยรถไปถึงไหน) แม่นาคงคา หรือแม่พระคงคา คงเกิดขึ้นจากบา
ปพญาคูเข่งภูเขาคินนาค (เขาพระสุเมรุ) ที่ตำบลหนึ่งซึ่งเรียกชื่อว่า “ปากโค” (ตำบล
คอโค อันเป็นต้นเกิดของมหาสมุทรทั้งสาม) ซึ่งกล่าวไว้ในเรื่องพระชัย
ศุภราชในหนังสือมณฑลบรรพตจันทร น่าจะเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับตำบลปากโคที่กล่าว

ดอกกระมัง) คือเกิดจากดาวธรรมาแขง ซึ่งตั้งอยู่ที่เชิงเขาหิมาลัยในแคว้นที่เรียกว่า
 “การหวัด” พดนาแขงหรือธรรมาแขงทกดาวนตงอยู่ถึงกวาระตบนาทะเลประมาณ
 ๑๓,๐๐๐ ฟุต หรือประมาณ ๘๐ เส้นเศษ แล้วไหลเตยบเชิงเขาหิมาลัยมาเกอบคดอด
 ดานใต้ แลวมแควซอ “สัหนาว” ซึ่งเกิดทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ และแคว “ฮัตถันท”
 อีกแควหนึ่ง ไหลมารวมกันที่ตำบล “ประยาค” คือประยาคตงมาจึงเรียกว่า “คงคา”
 ที่ประยาคคนเบนนบถของชาวฮินดุดำคณูแห่งหนึ่ง เช่นเคยกบคตบถเรียกว่า “คง
 โคตรีย” ซึ่งตั้งอยู่ถึงชนไปทางเชิงเขาหิมาลัย แควสัหนาวและแควฮัตถันททั้ง ๒ น
 เป็นคณนาสำคัญของแม่พระคงคา หรือจากที่เกิดไหลวกเวียนผ่านทราวใหญ่คงคตงมาถึง
 ตำบลชื่อ “ยารดอว” หรือ “หารทว” อ่านว่าอะไรก็ไม่ว่า) ณ ทนเบนนทศกตัสท
 อีกแห่งหนึ่ง และตั้งอยู่ถึงกวาระตบนาทะเลราว ๑,๐๐๐ ฟุต หรือประมาณ ๖ เส้นเศษ
 คือจากยารดอวตงมามีแควชื่อว่า “รามคงคา” คือไหลผ่านตงมาบรรจบกับแคว “ยมนา”
 ที่ประยาคซึ่งอยู่ในเขตของดาสาบต เบนนทศกตัสทอีกแห่งหนึ่ง นบคตงแตกเกิดจนคกฮาว
 เบงคอดยาวประมาณ ๑,๕๐๐ ไมล์ สั้นกว่าแม่น้ำสินธุ (แม่น้ำสินธุยาว ๑,๘๐๐ ไมล์)
 แต่แม่น้ำคงคามบรวณตม่นากว้างใหญ่กว่าแม่น้ำสินธุมาก และพนแผ่นดินที่ไหลผ่านมา
 กอคุมตมบรวณตกว่าแม่น้ำสินธุ หรืออุมตมบรวณตกว่าแห่งใด ๆ ในประเทศอินเดียทั้งต้น
 ทางตอนเหนือ คือตอนภูเขหิมาลัย มีแควใหญ่น้อยต่าง ๆ เบนนมมาก แคว
 ที่สำคัญซึ่งชนซอเสยงมาแต่โบราณนมนมอยู่ ๕ แคว เรียกว่า คงคา (เข้าใจว่าเป็นค
 แม่นาคคงคาเอง) ยมนา หรือ ยมนา ก็เรียก มหิ สัทรู และ อจิรวัด (แม่น้ำสินธุ
 กับแควสำคัญ ๕ แควเหมือนกัน) ในหนังสือเรื่องราวเก่า ๆ มักจะเรียกแควตง ๕ นว่า
 แม่นาทง ๕ และมักจะอ้างเปรียบเทียบกับความอุดมสมบูรณ์ต่าง ๆ หรือมักจะอ้าง
 เปรียบเทียบกับบุคคลทนาใจต เช่นชชกจะขอตองกุมารในหนังสือเวดส์ันดรชาดก กณท
 กุมาร ก็ยกเอาแม่น้ำทง ๕ ทกดาวน ชนเปรียบเทียบกับเณยอนาพระทยของพระเวดส์ันดร

ก่อนแล้วจึงขอเป็นต้น แต่ในปัจจุบนนชื่อของแควทอง ๕ น ผิดเพี้ยนเปลี่ยนแปลงไปหมดแล้ว ฉายไหนเคยชื่อว่าอะไรยากที่จะรู้ แควยมนาฉายเดียวเท่านั้นที่ยังคงชื่ออยู่อย่างเดิม แควยมนาเกิดจากเชิงเขาหิมาลัยทางทิศตะวันตกของททเกิดแม่น้ำคงคา แล้วไหลมาบรรจบกับแม่น้ำคงคาที่อดดาฮาบด เป็นแควดำคณียังกว่าแควอื่น ๆ

แม่น้ำคงคาไหลผ่านเมืองสำคัญ ๆ มาตลอดทาง เช่น พาราณสี พิหาร ปาตลีบุตร และ คัดคัตตา เป็นต้น ตอนใดลงมาก็มักแควต่าง ๆ ไหลมาบรรจบอีกเป็นอันมาก ที่สำคัญยิ่งก็แม่น้ำพรหมบุตร ซึ่งเกิดจากเชิงภูเขาหิมาลัยด้านทางประเทศธิเบต แล้วไหลลงกับภูเขาหิมาลัยลงลงมาในมณฑลฮัสต์มัตถมารวมกับแม่น้ำคงคา แล้วแยกออกเป็นหลายสาขาไหลลงสู่อ่าวเบงกอล ทำให้เกิดแผ่นดินรูปสามเหลี่ยมใหญ่ขึ้นที่ปากนามอาณาเขตกว้างใหญ่มาก เรียกว่า “สันทรพนธ์” สาขาแยกที่เมืองคัตคัตตา ตั้งอยู่ เรียกว่า “ฮุกดี” เป็นสาขาที่สำคัญยิ่งในตอนใต้ เป็นต้นน้ำของชาวฮินดูอีกแห่งหนึ่ง บางตอนมีคลื่นใหญ่ราวกับคลื่นในท้องทะเล ในฤดูฝนน้ำท่วมที่ปากอ่าวแผ่กว้างออกไปราว ๒๐ ไมล์ อาณาเขตที่น้ำท่วมถึงตลอดลำแม่น้ำประมาณเหนือ ๔๓๒,๔๘๐ ตารางไมล์ แต่ในฤดูแล้งที่ปากอ่าวกว้างประมาณ ๑-๒ ไมล์เศษ และลึกที่สุดราว ๓๐ ฟุต ทราบอาหารเป็นตาบดที่ท่วมมากที่สุด เรือขนาดใหญ่ขึ้นต้องไปตามลำแม่น้ำได้ไกลถึงจนทรนคร แม่น้ำสันธิษฏาว่าแม่น้ำคงคาจริงอยู่ แต่เป็นแม่น้ำที่ไหลผ่านพื้นแผ่นดินสูง ๆ ต่ำ ๆ ลงมา บางแห่งก็ไหลเชี่ยวเซาะลงมา เกิดเกาะแก่งและตลิ่งสูงมาก น้ำไหลเชี่ยวเซาะพังตลิ่ง ฉายน้ำเปลี่ยนทางเดินอยู่เสมอ พื้นดินก็ไม่อุดมสมบูรณ์ จึงมีเมืองใหญ่ ๆ ตั้งอยู่ริมตลิ่งน้อย ส่วนแม่น้ำคงคานี้ไหลผ่านมาในที่ราบกว้างใหญ่ ไม่มีเกาะแก่งกีดขวางทางเดินเรือมากมายนัก เรือไปมาค้าขายได้สะดวก จึงเป็นเหตุให้เกิดเมืองใหญ่ ๆ ตั้งอยู่ริมตลิ่งต่อนั่นกันไปมากมาย ตลอดจนแควใหญ่น้อยก็มีหมู่บ้านแน่นหนา เรือค้าขายขึ้นลงและ

พักอาศัยอยู่เรียงรายทั่วไป การทำมาหากินของชาวเมืองโดยมากเกี่ยวข้องกับเส้นทางน้ำ
เป็นพน

ตำบลทมิฬชอวาคังโคตรยทโตออกชอมาแต่ในข้างต้นนั้น ตำบลนี้ตั้งอยู่ที่
เชิงเขาหิมาลัย ในแคว้นที่เรียกว่า “คารหวัด” เป็นตำบลที่ชาวฮินดูนับถือมากกว่า
แห่งใด ๆ และมีน้อยคนที่จะได้ไปถึง เพราะอยู่สูงและไกลมาก แม่น้ำคงคาตอน
กว้างราว ๑๕ ถึง ๒๐ หุตเท่านั้น สายน้ำไหลพอนานกต่าง บนฝั่งแม่น้ำคงคามหาสถาน
เล็ก ๆ ตั้งอยู่หลังหนึ่ง ภายในมีภาพแม่น้ำคงคาแบบแม่น้ำภาคภค ถ้าแม่น้ำมหาสถาน
ตั้งอยู่น พวกพราหมณ์แบ่งออกเป็นสามทสำหรับบูชา ๓ แอง หรือ ๓ อ่าง แต่คงว่า
พระผู้เป็นเจ้าทั้ง ๓ ประทานไว้ คืออ่างหนึ่งสำหรับพวกทนับถือพระพรหม อ่างหนึ่งสำหรับ
พวกทนับถือพระวิศณุ อีกอ่างหนึ่งสำหรับพวกทนับถือพระศิวะ ถือกันว่าเป็นนายอด
แห่งความบริสุทธิ์ ใครได้ชำระล้างร่างกายด้วยบาปกรรมมตททั้งหลายก็หายไป
จะบังเกิดโชคลาภและบังเกิดสิริมงคลอย่างสูงสุด ถึงกับมีผู้พยายามคักตั้งเข้ามาขายกัน
ในบ้านเมืองให้แก่ผู้ที่ไม่สามารถจะไปถึงด้วยตนเองได้ ชอขายกันราคาแพง ๆ เป็น
สินค้าที่ขายดีอย่างหนึ่ง

นอกจากชอความทได้พรรณนามาแล้ว ยังมีเรื่องราวอันเป็นประวัติการ
เกี่ยวข้องกับแม่น้ำคงคาอยู่ชอนอนมาก เป็นแหล่งที่มาของของความเจริญรุ่งเรืองสืบ
เนื่องมาแต่โบราณตลอดมาจนถึงปัจจุบัน หรือจะพูดว่าแม่น้ำคงคาเป็นศูนย์กลางของ
ความรุ่งเรืองเจริญแห่งประเทศอินเดียได้ เป็นต้นว่าเป็นแหล่งที่เกิดของศัพทวิทยาการ
ต่าง ๆ เป็นที่ประชุมของนักปราชญ์ราชบัณฑิตทั้งหลาย และเป็นที่เกิดของลัทธิศาสนา
ต่าง ๆ อันเป็นต้นเค้าแห่งอารยธรรมสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน และยังมีโบราณสถาน
และโบราณวัตถุอันเป็นที่เคารพบูชาคททอดมาเป็นพยานหลักฐานแห่งความเจริญรุ่งเรือง
ปรากฏอยู่ ณ บดิน คอนไปหาพเจ้าจะเดาถึงกำเนิดแห่งแม่พระคงคาโดยย่อ ๆ ตามใจ

ความทมิฬปรากฏอยู่ในหนังสือบ่อเกิดรามเกียรติ์ ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชนิพนธ์ไว้ ท่านที่ยังไม่เคยอ่านบ่อเกิดรามเกียรติ์จะได้ทราบว่า แม่นาคงคามเรื่องราวเป็นมาอย่างไร

หัดเดิมเริ่มแรกมีเหตุเกิดขึ้น คือเทวดาที่จุติลงมาเกิดในมนุษย์โลก และชาวมนุษย์โลกทั้งหลาย (ชาวอินท) ย่อมประกอบกรรมทำบาปมาปวงกรรมติดตัว แต่ไม่มีบาปบริสุทธิ์ชดเชยชำระล้างบาปก็กลับไปสู่สวรรค์ไม่ได้ แต่เดิมมาในโลกนี้มีแต่ฟ้าตามัญชรรวมดา ไม่ใช่ข้าศึกศัตรู ไม่มีอำนาจที่จะล้างบาปกรรมได้ จึงร้อนถึงทวยเทพทั้งหลายผู้เมตตาจิตคิดสังสารชาวมนุษย์โลก จึงพากันไปอัญเชิญแม่พระคงคาให้ลงมายังโลก เพื่อบำรุงชาวโลกให้คลายความเดือดร้อน

แม่พระคงคานเป็นเทพองค์หนึ่ง อยู่บนสวรรค์ เป็นธิดาของพระหิมพานต์กับนางเมนาผู้เป็นพระเทวี พระหิมพานต์มีธิดา ๒ องค์ด้วยกัน คือพระอุมา กับ พระคงคา แต่บิดาได้ยกพระอุมาให้แก่พระศิวะไปแล้ว คงเหลืออยู่แต่พระแม่คงคา ทวยเทพทั้งหลายเห็นมนุษย์โลกพากันเดือดร้อนนัก ด้วยกลับไปสู่สวรรค์ไม่ได้ จึงชวนกันไปเฝ้าทูลขอพระแม่คงคาต่อพระหิมพานต์ผู้เป็นบิดาให้พระแม่คงคาเสด็จลงมายังโลกนี้ เพื่อบำรุงโลก ตามที่เจาจารย์เป็นเรื่องเริ่มต้น

ต่อมาเริ่มกล่าวถึงท้าวสักกรกษัตริย์ผู้ครองกรุงอโยธยา (ก่อนพระรามหยาดชวกรกษัตริย์) มีมเหสี ๒ องค์ แต่ไม่มีโอรสที่จะสืบสันตติวงศ์ทั้ง ๒ องค์ ท้าวสักกรจึงพระราชสมทบออกมาเพื่อบุชชะในด้านภรรยาพระพรหมฤษณะคนหนึ่ง พระพรหมฤษณะมีความเมตตา จึงให้พรให้มโหรีสดมภ์ความปรารถนา แต่ให้มเหสีองค์หนึ่งมีโอรสองค์เดียว เพื่อดำเนินตติวงศ์ต่อไป ส่วนมเหสีอีกองค์หนึ่งนั้นให้มโหรีสดมภ์หกล้านคน (ประสูติออกมาเป็นผดุงตา แต่แตกออกเป็นกุมารหกหมื่นคน ตัวเด็กมากต้องเส้านามนเหนียวจนโต) ต่อมาท้าวสักกรกระทำพิธีศิวเมษระหว่างเขาหิมาลัยกับเขาฉันทยา พระอินทร์จำแนกเป็นรากษสมาดักเอาพาไป ท้าวสักกรจึงครัดใช้ให้โอรสทั้งหกหมื่นออกตาม้า กุมารทั้ง

หกกหม้นออกตามคันทายช้านาน ชั่วกัณชุตแผ่นดินคันทไปโกถถึงหกกหม้นโยชน์ และชุต
 ถักถึงไปทุกท เทวดา มนุษย์ และสัตว์ทงหลายพากันเดอครอนเกรงว่าโลกจะพังทลาย
 จ้งชวนกันไปเฝ้าพระพรหมา แต่พระพรหมาให้ไปเฝ้าพระนารายณ เพราะการปราบปราม
 เปนหนาทของพระนารายณ ทูลขอให้พระนารายณช่วยระงับความเดอครอน พระ
 นารายณรับช่วยแล้วแปลงเป็นกบิต (เป็นอะไรแน่มไม่ทราบ แปลได้หลายอย่าง ถึง
 สี่หม่อนถถึง สี่หม่อนถวด พระอาทิตย์ ฯลฯ) กุมารทงหกกหม้นชุตคันทแผ่นดินไปจนพบ
 พระนารายณ (กบิต) และพบมาอยู่ ณ ที่โกถนั้นด้วย แล้วกุมารทงหกกหม้นจะเขาทำร้าย
 พระกบิต ๆ แผลงฤทธิ์เป็นไฟไหม้กุมารทงหกกหม้นตายหมด คงเหลือแต่องคกร (กระดูก)
 ทาวด์ครคอยกุมารหกกหม้นนันทไม่ถกลับมา จ้งตรัสใช้ให้หลาน (ลูกของโอรสที่มารดา
 มัลลคณเดย) ออกตามอา จ้งไปพบกระดูกของอาของอัย จะหานารตักไม้ แล้ว
 เทยวไปจนพบพญาคูท ๆ อธิบายว่า อาทงหกกหม้นตายด้วยฤทธิ์ของพระกบิต รดด้วย
 น้ำดำมัญไม่ควร ต้องรดด้วยน้ำพระคงคาจ้งจะไปสู่สวรรค์ได้ พระกุมารจ้งนำมากถกลับมา
 ถวายทาวด์คร และทูลเกล้าพฤติการณให้ทรงทราบ แต่ทาวด์ครก็ไม่ทราบว่าจะอัญเชิญ
 แม่พระคงคางมาจ้งสวรรค์ได้อย่างไร จนทาวด์ครถวงถับไป

ต่อมาอก ๓ ชั่วกษัตริย์ ถึงทาวฤคฤตผู้สืบต้นตวงศ์ตามกณลงมากไม่ถจะความ
 เพียรในการที่จะอัญเชิญแม่พระคงคางมายังมนุษย์โลก จ้งส่งราชส่มบค้อออกมาเพญ
 ตะบะเพื่อจะเชิญแม่พระคงคางมาให้จ้งได้ พระพรหมารัดถั่งด้าเร็ดจ้งมาประทานพร
 แต่ครัดว่าต้องไปทูลขอให้พระอิศวรช่วยรับพระคงคาไว้ มิฉะนั้นพระคงคาจะหลุดไถด
 ท่วมทณโลกพงพนาศ เมื่อพระพรหมาประทานพรแล้ว ท้าวภคิรก็บำเพญตะบะต่อไป
 จนพระอิศวรรับว่าจะช่วยรับแม่พระคงคาไว้ ครนพระคงคาไถดหลุดลงมาจากสวรรค์
 พระอิศวรจ้งเอาพระเกศารับพระคงคาไว้ พระคงคาก็ไถดวนเวียนอยู่ในระหว่างพระเกศา
 ของพระอิศวร ยังหาถลงมาในโลกไม่ ท้าวภคิรถต้องไปทูลขอให้ปลดอย พระอิศวรจ้ง
 ปลดอยให้ไถดลงมายังสระช็อนทุ แล้วแยกออกเป็น ๘ ด้าชา ไถดไปสู่ที่ต่าง ๆ และ

มชอต่าง ๆ กัน ด้วยทเป็นแม่พระคงคามหานทีเป็นด้ายกต่าง ไหลมาตามทางรอยรถทรง
ของท้าวภครุท ท้าวภครุททรงรถไปถึงไหนแห่งใด พระคงคาก็ไหลตามไปถึงนั้น ฤษ
ษพราหมณ์ประจำชนกปากนยन्द ชวนกันอาบชำระล้างบาปกรรมได้สิ้น ได้กลับคืนไป
สู่สวรรค์ แล้วท้าวภครุทนำพระคงคาไหลผ่านไปท่อมมณฑลพิชิตของพระฤษัศนหนึ่ง
พระฤษัศนใจจึงอาปากกั้นพระคงคาไว้ ไม่ยอมให้ไหลต่อไป เทวดาต้องช่วยกันอัน
วอน พระฤษัศนปล่อยให้พระคงคาไหลออกทางหุ แล้วพระคงคาก็ไหลตามรอยรถท้าว
ภครุทต่อไปจนถึงกองพระอังคารของกุมารทงกกหมน พระคงคาชำระล้างพระอังคาร
กุมารทงกกหมนก็ได้นิเวศน์สวรรค์ ต่อมาพระคงคาได้นามว่า "ภคริฏ" ซึ่งหมายความว่า
"เกิดแต่ภคริฏ" ดังกล่าวมาแล้วในข้างต้น และเมื่อพระคงคาไหลไปถึงหลุมใหญ่ที่
กุมารทงกกหมนขุดไว้นั้น พระคงคาก็ไหลลงเต็ม พระคงคาก็ได้นามว่าสาคร (เนื่องมา
จากคำว่า สคร) ดังแต่นั้นมา

โดยเหตุที่แม่พระคงคาเป็นเทวดาองค์หนึ่ง เสด็จลงมาจากรัศวรรค์ ชาวฮินดู
คือพวกพราหมณ์ เรืองนเป็นเรืองของศาสนาพราหมณ์เรืองหนึ่ง นับถือว่าแม่น้ำคงคา
เป็นนาคศักดิ์สิทธิ์ มีอำนาจชำระล้างบาปกรรมและนำโชครัยมาสู่คนใดตลอดจนทุก
วัน ถ้าใครได้ชำระล้างร่างกายด้วยน้ำพระคงคาแล้วก็จะให้เกิดความเจริญรุ่งเรือง
ตายไปก็ได้นิเวศน์สวรรค์ โดยเหตุดังกล่าวมานี้แหละ ชาวฮินดูทั้งหลายเวลาเจ็บไข้ ถึงจะ
อยู่ห่างไกลแม่น้ำคงคาไกลเท่าใด ถ้าสามารถก็จะหอบหิ้วกนมายังแม่น้ำคงคาได้ ก็
อุทิศผ้าหวนเกวียนขนรถแบกหามกนมายังแม่น้ำคงคา เพื่อชำระล้างบาปกรรมให้หมดสิ้น
ไป และเพื่อให้หายจากโรคร้ายไข้เจ็บ ถ้าตายลงทมิฬแม่พระคงคาก็เลยทำศพเผาศรี
ทนนทเดียว ถึงผู้ตายแล้วพอจะนำศพมายังฝั่งแม่น้ำคงคาได้ ก็พยายามนำมาเผาศรี
แม่พระคงคา ชำระล้างอังคารเถาถ่านตมแม่พระคงคาไป วิญญาณของผู้ตายก็จะไป
สู่สวรรค์อันเป็นสุคติภพ

ก่อนจบข้าพเจ้าขอเล่าเรืองอื่น ซึ่งมีข้อความเกยวข้องกับแม่พระคงคาเพิ่มเติม
อีกเล็กน้อย เพื่อให้เห็นว่าพวกพราหมณ์ยกย่องสรรเสริญความศักดิ์สิทธิ์ของแม่พระ

คงคามากน้อยเพียงไร ขอเด้าย่อ ๆ ว่า เมื่อชนมายุถึงชราของพระรามชราภาพลงแดวณ
พระกาดแปลงเป็นญมมาทอดเชิญให้เสด็จกลับคนไปสู่อัศวรคเป็นจอมแห่งทวยเทพทั้งหลาย
ดังเดิมมา พระรามก็ทรงรับเชิญ และเมื่อรู้สักรพระองค์แล้วว่าจะต้องละโลกนี้ไป จึงทรง
จัดการบ้านเมืองให้เบงทเรียบรอย คือแบ่งประเทศเขตแดน (แบ่งราชสมบัติ) ให้โอรส
และนัดดาครอบครองกันเป็นส่ว ๆ และประชุมพร้อมด้วยท้าวพระยาประเทศราชน้อย
ใหญ่ จัดตั้งกิจการทางปวง บางกักรัสให้มชวคปกครองบ้านเมืองอยู่ต่อไป บางกักรง
อนุญาตให้ตามเสด็จ (ค้ายตาม) เมื่อทรงจัดการงานทางปวงเป็นทเรียบรอยแล้ว ก็ยก
พยุหยาตราเสด็จไปยังแม่น้ำสรย หรือสรย (ตามตำนานไทย) ซึ่งเป็นแควหนึ่งของ
แม่น้ำคงคา และแควน้อยใกล้เคียงโยชยาอันเป็นพระนครหลวงของแคว้นโกศด เป็น
แควดำคัญแควหนึ่งของแม่น้ำคงคา ไปตงพิภพกรรมดาโลก (ต่างบาป) แล้วพระพรหมา
มหาบิรเสด็จลงมารับ พระรามจึงเสด็จลงสู่แม่น้ำสรยพร้อมด้วยพระภรตและพระศัทรชน
(น้องพระรามทง ๒ องค์) ทง ๓ องค์รวมเขาเป็นพระวศัณพระเบงเจ้าองค์เดียว ในท
ขอไขความว่าพระลักษมณ์พระอนชาโปรดปรานนได้เสด็จไปสู่อัศวรคเสียก่อนนานแล้ว
ฝ่ายราชบริพารตามเสด็จในครั้งนั้น ก็กลับรูปเป็นเทวดาไปตามกำเนิดของตน ๆ แล้ว
ได้ไปสู่อัศวรคทงหนากน

เรื่องนช ให้เห็นว่า ผู้ใดได้ชวาพระสระระเกดด้วยพระคงคาอันเป็นนาคกตัสทช
แล้วก็ได้ไปสู่อัศวรค และแสดงให้เห็นว่าพระคงคามมหิทธิภาพเพียงไร และก็ไม่ปรากฏ
ว่าพระรามและบริวารทงหลายเหล่านันตงแก่ความตาย ดูเหมือนว่าแต่พอชวาพระคงคา
แล้วก็กลายร่างจากมนุษย์และฉานรเป็นเทวดาไปสู่อัศวรคเลยทเดียว แต่เรื่องเช่นคน
ไทยเราดังด้นกดังด้นว่า อาจจะเป็นด้วยพระรามประศวรทงกอยู่แล้ว เสด็จลงสู่แม่น้ำ
สรยแรงเฉยจมพระคงคาสัศวรค แล้วพกวราชบริพารพากันโตดนาตายตาม หรือไม่ก็
พร้อมทงบาวนายพากันไปกระโตดนาตงกและฉายนาไม่เบง หรือไม่พยายามฉาย เพราะ
เชื่อว่าตายแล้วจะได้ไปสู่อัศวรคโดยเทยงแท้ จึงพากันตงฉวยอมตายพร้อมกันทงหมด
แต่ความตงด้นด้น ในคำฉานาพราหมณทงานฉานาเป็นบาปหนัก.

รามายณะ ของ วาฬมิก

สุกร ผลชีวิน

คำนำ

รามายณะ ของ วาฬมิก เป็นมหากาพย์ของอินเดีย เป็นบ่อเกิดของรามเกียรติ์ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เคยมีพระบรมราชโองการไว้ใน เรื่อง บ่อเกิดแห่ง รามเกียรติ์ และทรงพระราชทานพระราชนิพนธ์ไว้ใน “นารายณ์สิบปาง” ตอน รามจับทราวดาร นับเป็นต้นตอของรามเกียรติ์แปลงมาเป็นรูปต่างๆ สุกร ผลชีวิน ได้พยายาม แปล รามายณะ ของ วาฬมิก จากต้นฉบับภาษาสันสกฤตฉบับย่อ ซึ่งย่อด้วยถ้อยคำของ ฤๅษีวาฬมิกผู้รจนามหากาพย์เรื่องนึ่ง การย่อเช่นนี้ไม่ได้แต่งหรือเติมข้อความอย่างใด เพียงแต่เอาโคลงกลอนที่ของวาฬมิกตัดแล้วมาต่อกันเข้าโดยมิให้ขาด ความทุก ๆ ตอนเป็น ถ้อยคำของฤๅษีวาฬมิกทั้งนั้น กระบวนกลอนที่ใช้ในการแปลนี้ ทำเป็นโคลงฉันท์ รสกลอน อยู่ในเรื่องนึ่งเป็นอย่างไร ขอท่านผู้สนใจได้กรุณาติดตามต่อไป

บรรณาธิการ

อาเศียรวาท

สรวมชีพพระพุทธเจ้า	จบเศียร
สรวมชีพพระธรรมพา	ภาพแผ้ว
สรวมชีพพระสงฆ์เพียร	สัปพุทธ ศำถันนอ
สรวมชีพส่ำมแก้วบอง	ปราชญ์

ธรรมชัพัญชิตทำว	พิษณ
ทรงครุฑนามเวนไคย	เตร็ดพา
เกษมรตมทรวพระเอาจ	เงื่อนขาดัน
อวดารไท้ข้า	เหินหาญ
ถอดไศดกโตมโตกก้อง	“รามา ยณะ” แะ
พิณณศวรเอยโปรดดาต	พิบคแคว
การถอดโปร่งปลดพา	ชนชั้น ชมเทอญ
ความชดอยาของแผ้ว	ผ่องงาม
ประณามพระแม่เจ้า	ลัสดัด
โปรดเกิดประทานความ	คิดให้
ปราชวองวาท	วิทวัด
ไวศฤชฏิกจันได	คิงมาน
นบพระวาทมิกผู้	ประพันช
ไศดกเรองรามราญ	ราพนน
เชญจัตถรรรตอัน	คณถอด
บพลาตเพราะทาวช	ชองทาง
บังคมบรมบาทเจ้า	จอมดยาม
ฉัฐรัชชราชวาง	หลักไ้ว
“นารายณดบปาง” ยาม	บทยาก
เรือดวงเพราะข้าไ้	ดอบสวน

นบคุณบิตุเรศ ^๕ เรอง	จำรูญ
เป็นพ่อเป็นครุควร	เทิดแท
“พิณ ^๖ พิทยา ^๖ มาน”	กวี ^๖ โชติ
ผดุง ^๖ พาด ^๖ พดง ^๖ แก	กอง ^๖ พด้น
นบครูไทยเทศ ^๖ ผู้	พล ^๖ ศัล ^๖ ป
ด่อน ^๖ ศิษ ^๖ ยว ^๖ ทยา ^๖ ธรรพ	ตั้ง ^๖ สุ
ปราบ ^๖ เปร ^๖ ยว ^๖ เคียว ^๖ เขิน ^๖ ริน	วิทย ^๖ หลง
จน ^๖ ศิษ ^๖ ย ^๖ เร ^๖ ียบ ^๖ ร ^๖ อย ^๖ ร	รัก ^๖ เร ^๖ ยน

ปัจฉิมวาท

ป.ป.ต. อัก ^๖ ธ ^๖ ร ^๖ อย	ศา ^๖ ส ^๖ ตร
ถอด ^๖ ไศ ^๖ ต ^๖ ก ^๖ เ ^๖ ยน ^๖ ไส ^๖ ต ^๖ เจ ^๖ ริ ^๖ ญ	ร ^๖ ด ^๖ ย ^๖ อ ^๖ ม
ของ ^๖ ว ^๖ า ^๖ ต ^๖ ม ^๖ ก ^๖ ฤษ ^๖	สู่ ^๖ พ ^๖ าก ^๖ ย
อังก ^๖ ฤษ ^๖ พ ^๖ ิม ^๖ พ ^๖ ไ ^๖ ว ^๖ พร ^๖ อม	ไศ ^๖ ต ^๖ ก ^๖ เด ^๖ ิม
ค ^๖ น ^๖ ย ^๖ ด ^๖ จ ^๖ น ^๖ จ ^๖ บ ^๖ แ ^๖ ด ^๖ ว	วัง ^๖ ใจ
จ ^๖ ึง ^๖ ค ^๖ ค ^๖ ด ^๖ ช ^๖ ิต ^๖ เด ^๖ ริ ^๖ ม	ถอด ^๖ ชา
แ ^๖ ด ^๖ น ^๖ ย ^๖ าก ^๖ สู่ ^๖ พ ^๖ าก ^๖ ย ^๖ ไ ^๖ ทย	กระ ^๖ ท ^๖ ัง
ไ ^๖ คร ^๖ มา ^๖ ธ ^๖ ม ^๖ ค ^๖ ด ^๖ น ^๖ ป ^๖ ต ^๖ า	ถอด ^๖ ประ ^๖ พ ^๖ น ^๖ ช

เพื่อเป็นประโยชน์เกอ	การเวียน
บ่อเกิดฉบับถก	ก่อนแท้
ปฐมกาศยเวอรัมเจียร	กาตรวง
อรรณรต์เลศตาแปด	ประโยชน์ทว
อาศัยไซพากยทง	ตองทวน
อังกฤษเทวนาคร	ควบแต่ว
ไถ่ถามปราชญ์ผู้ควร	เคารพ
ผลเผด็ดเลศจันแฉ่ว	ผ่านเชิญ
นิรต์พจน์ถอดด้อย	โคลกเดิม
ปราชญ์โปรตอภัยเห็น	ออกด้วย
โปรตอภัยปรับปรุงเดิม	เสริมต่อ
คือพระคุณตามวย	ไม่ลืม

พาลกณท์

พระวาทมิกตง	ปจณา
แต่พระนารทฤษ	ตัทธผู้
ยอติเยมเบียมปรีชา	เชิงปราชญ์
ณานเกรังเวทถาร	ตักเวียน

ใครมัวรเกยรคกของ	โตกา
กตัญญูตาอาเกยรณ	กอบปรทง
ด้จเด็กเทอดคำดำ	บานเคร่ง
ใครเล่ารู้แฉวยง	อยู่ไย?
ผู้ใดมรยาทพร้อม	ประพฤคต
คิดครุ่นอาวไน	ราชภูรณ
ด้มารณกิจจิตปร	ชาเขี้ยว
แตรปลัดกษณหน้าดวน	หลอเหลา
ผู้ใดพิชิตนา	ใจคน
ยามโกรธคัมโกรธเขา	ส่งบได้
ห่อนคิดริษยาคน	เขาน
ยามยุทเทพเจ้าไศว	เสียดหน
พวงวณมกตง	คำถาม
นารทซึ่งภพตร	ตรัสรู้
พระจึงเขยอศตตาม	บด
ดูก่อนเพื่อนชาผู้	ปจณา
พวงเกิดบุรุษพร้อม	เพรียงคุณ นฤ
ดับเนืองในสกุตปรา	กฏกของ
อิกษวาอุคต	วงศ์เคน
ต้มเบญจรามพร้อมพรของ	เพรียกพณ

ข่าววรรณคดี

ได้ทราบด้วยความยินดีอย่างยิ่งว่า ด้านกวีนิพนธ์ทางวรรณกรรม สภา
กวีนิพนธ์แห่งชาติ ได้จัดให้มีการแข่งขันในทางวรรณคดีขึ้น โดยจัดให้มีวัน
สุนทรภู่ ในวันเกิดของกวีเอกผู้หนึ่งเมื่อวันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๔๘๕ ณ หอประชุมกรมคดีปาก
การบรรยายเกี่ยวกับสุนทรภู่ ตามลำดับต่อไปนี้

พระราชธรรมนิเทศ ประธานด้านกวีนิพนธ์ทางวรรณกรรม กล่าวเปิดงาน
แล้วนายเปลื้อง ณ นคร บรรยายเรื่อง "สุนทรภู่กวีเอก" พันโท หดวงรัตนศิริพิชัย
บรรยายเรื่อง "สุภาษิตสุนทรภู่" พระวรเวทย์พิสิฐ บรรยายเรื่อง "ถ้อยคำสำนวนและ
ทำนองกลอนของสุนทรภู่" นางส้มโอรจน์ สวัสดิ์กุล ณ อยุธยา บรรยายเรื่อง "จินตนาการ
ของสุนทรภู่" และนายชนิด อยุ่โพธิ์ บรรยายเรื่อง "เมื่อพระอภัยออกโรง" อันเป็นนาฏศิลป์
เกี่ยวกับสุนทรภู่ และได้จัดให้มีการแสดงของกรมคดีปากการประกอบการบรรยายด้วย

ในการแสดงของด้านกวีนิพนธ์ทางวรรณกรรมครั้งนี้ ปรากฏว่าประชาชน
พอใจไปฟังการบรรยายและชมการแสดงกันอย่างดีตาม อันนี้ได้ทราบว่าในวันที่ ๖
กันยายน ศกนี้ ด้านกวีนิพนธ์ทางวรรณกรรม จะได้จัดให้มี "วันพระเอก" ขึ้น ณ
หอประชุมกรมคดีปากการอีกครั้งหนึ่ง

ข่าวความเคลื่อนไหวในทางวรรณคดีนั้น เป็นที่น่าสนใจของผู้สนใจในทาง
วรรณคดีอย่างยิ่ง เพราะด้านกวีนิพนธ์ทางวรรณกรรม สภาวัฒนธรรมแห่งชาติ
ได้เริ่มงานจริงเกี่ยวกับวรรณคดีของชาติแล้ว วงวรรณคดีหวังว่าคงจะได้เห็นความก้าวหน้า
และความเคลื่อนไหวที่คึกคักกว่านี้อีก.

ในวงวรรณคดี

วงวรรณคดี ฉบับที่ ๓๕ ได้ออกมาเมื่อเดือนมีนาคม ๒๕๕๒ แฉกหยุดชะงักไปเพราะความจำเป็นบางประการ ที่ถ้าคุณก้อยเจาหนาทฝ่ายอำนวยการของวงวรรณคดีต้องมีภารกิจออกไปต่างประเทศกันทุกคน ไม่สามารถจัดการออกหนังสือได้ บัดนี้ได้ปรับปรุงกิจการของวงวรรณคดี ขึ้นใหม่เป็นทีเรยบรอยแล้ว จึงสามารถออกรับใช้ประชาชนในด้านส่งเสริมวิชาการดังที่เคยกระทำมาได้อีก

ในระหว่างที่พักไปเป็นเวลาดำมบน แม้จะได้ยุติการออกหนังสือไม่วงวรรณคดีให้ท่านทั้งหลายอ่าน แต่คณะของวงวรรณคดียังคงรวบรวมกันคุยอยู่เสมอ ได้มีการประชุมพบปะกันอยู่เนือง ๆ เป็นหมู่ ๆ หมู่ที่สนใจในทางวรรณคดีก็ถกเถียงว่ากันไป ในทางวรรณคดี หมู่ที่สนใจทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี ก็ท่องเที่ยวไปตามเมืองโบราณต่าง ๆ มี ไชยา อโยธยา สวรรคโลก สุโขทัย ดาก กำแพงเพชร พิษณุโลก เชียงใหม่ และพม่าย เป็นต้น พวกที่เป็นนักโคลงกลอนก็ประชุมกันแต่งโคลงกลอน หรือสักวา พวกนักภาษาก็ถกเถียงกันถึงเรื่องความหมายของคำ ฉะนั้นเนื้อหาของวงวรรณคดีที่ท่านผู้สนใจจะได้อ่านนั้นรับรองว่าอยู่มากมาย

ในเล่มที่ท่านถืออยู่นี้ วงวรรณคดีได้จัดเรื่อง “เมื่อสมเด็จพระเจ้าฟ้าราชโอรสประสูติ” ของหม่อมราชวงศ์ ดุมนชาติ สวัสดิ์กุล ตั้งเป็นเรื่องแรก เป็นเรื่องเล่าถึงเหตุการณ์ในวาระนั้น จากที่ได้เห็นเอง จากปากคำคนที่ได้เห็นอย่างใกล้ชิดเกือบทุกท่าน และจากความรู้รักของประชาชน

บันทึกฉบับดังเดิม ฯลฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ประทานหม่อมราชวงศ์
สุนทรชาติ สวัสดิวัตน์ ยังคงมีดั่งประจำในวงวรรณคดีตามเดิม เรื่องประจำเล่มนี้ คือ
บ้านประจิมกุด เก่งพระนารายณ์ และศาลพระภูมิในพระบรมมหาราชวัง เป็น
เรื่องที่น่าอ่านน่ารู้เพียงใดไม่จำเป็นต้องกล่าวถึง

พระวรวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยลาภพฤฒิยากร ได้ทรงพระกรุณาต่อวงวรรณคดี
โดยประทาน “วรรณคดีพม่า” มาให้ ซึ่งวงวรรณคดีนี้ก็เป็นพระคุณอย่างสูง

“พวงมาลัยวงวรรณคดี” เป็นบทกวีสั้น ๆ บทหนึ่ง ซึ่งแต่งกันดี กวีประจำ
วงวรรณคดีได้เขียนชแจ่งถึงเหตุที่วงวรรณคดีกลับมาอีก

เสฐียรโกเศศ นักเขียนชั้นอาภุส ได้กรุณาให้เรื่อง “ความรู้” แก่วงวรรณคดี
เป็นเรื่องแรก และยังรับจะให้เรื่องอื่นๆ ต่อไปในเล่มหลังๆ

ชนิด อยุโธ ได้้นำประวัติบุคคลสำคัญในยุคคลของวงวรรณคดีไทยโบราณ
มาดั่งไว้ด้วย คือ สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ซึ่งเป็นเรื่องน่ารู้เรื่องหนึ่ง

สักวาเรื่อง “สาวสามสมัย” แม้จะเป็นเรื่องสั้นๆ ก็ตาม แต่ “นักเงาเงา”
มีผลปากเงาจริง ๆ เพราะเป็นสักวาครั้งรัชกาลที่ ๕ ท้าคนดบดายไม่ได้

เจือ สตะเวทิน ได้นำเรื่อง “ลักษณะวงศ์” ของสุนทรภู่มาเล่าให้ท่านฟังเพื่อ
ให้ใคร่ของวงวรรณคดีที่สุนทรภู่แต่งไว้อีกเรื่องหนึ่ง และหนักไปในทางวรรณคดีโดยตรง

“แม่นาคงคา” เป็นแม่นางของวงวรรณคดี เป็นเรื่องทพระพลัดนทพทยาภ
ได้เขียนไว้ในวงวรรณคดี แม่นางจะดั่งดบไปเมื่องวงวรรณคดีของหยุดชะงัก เรื่องของ
ท่านก็ยังมอยู่ให้ท่านทงหาอ่าน

ผู้กร ผลิตชวน ได้เขียนเรื่องยาวให้วงวรรณคดีเรื่องหนึ่ง คือ “รามายณ ของ วาลมิกิ” แปลจากต้นฉบับภาษาสันสกฤต ถอดตามโคลงต้นสันสกฤตที่ Pandit A.M. Srinirasa Chariar เป็นผู้ย่นจากต้นฉบับเดิม ใช้โคลงเดิมโดยไม่ให้ขาดความ การ ถอดเป็นโคลงต้น มีคำโคลงมากมายหลายร้อยบท ซึ่งท่านจะได้อ่านติดต่อกันไปทุกเดือน วงวรรณคดีที่ออกมาใหม่คราวนี้ สภาพเหมือนวงวรรณคดีเดิมทุกอย่าง รูป ร้างหน้าตาและเนื้อเรื่องจัดโดยคณะอำนวยการคณะเดิม ตามวัตถุประสงค์เดิม ฉะนั้น ท่านผู้สนใจ ท่านผู้เคยเป็นสมาชิกของวงวรรณคดี คงจะอดหนุนให้วงวรรณคดีมอญยืน อยู่ต่อไป

ของใหม่ในวงวรรณคดี คือ ข่าวเคลือบไหวทางวรรณคดีซึ่งเป็นข่าวที่น่าสนใจ ถ้ามความเคลือบไหว ขาวนก็จะมั่งงรอยไป หวังว่าท่านผู้อ่าน ท่านผู้สนใจในวง วรรณคดีทั้งหลาย คงจะอดหนุนเอื้อเฟื้อเช่นเคย

หนังสือ “วงวรรณคดี” ได้จัดพิมพ์สมุดภาพ “สมเด็จพระเจ้าฟ้าราชธิดา” เป็นภาพ สมเด็จพระที่นั่งออคจ้านาย เป็นสมุดภาพที่เจ้าพระประวตของสมเด็จพระเจ้าฟ้าพระองค์นี้ ตั้งแต่ประสูติเป็นต้นมา และจะพิมพ์ต่อไปเป็นลำดับ รวมทั้งสมุดภาพ สมเด็จพระเจ้าฟ้า ราชโอรส ด้วย รายได้จากสมุดภาพนี้จะบำรุงการกุศล ราคาขายทั่วไป ๑๖ บาทถ้วน สำหรับสมาชิกวงวรรณคดีต้องการจะมีไว้ จะลดราคาให้เป็นพิเศษจริง ๆ ผู้สนใจ ติดต่ได้ที่ สำนักงาน ๑๗๗ ซอยพญานาค ถนนเพชรบุรี พระนคร

บรรณาธิการ

๑๕ กันยายน ๒๔๘๕

— ววงวรรณคดี เล่ม ๓๖ —

ววงวรรณคดีเป็นหนังสือรายเดือน ออกทุกวันที่ ๑ ของเดือน
นายเกษม บุญศรี บรรณาธิการ เจ้าของ ผู้จัดการ และผู้พิมพ์โฆษณา
สำนักงานตั้งอยู่ที่ ๓๗๗ ซอยพญานาค ถนนเพชรบุรี พระนคร

ราคาเล่มละ ๓ บาท

บอกรับปีละ ๓๐ บาท ค่าส่งคิดเพิ่มตามอัตราไปรษณีย์

ต้องการรับ หรือขอปลีก ติดต่อที่

๑๓๗ ซอยพญานาค ถนนเพชรบุรี พระนคร

ส่งเงินทางเช็คไปรษณีย์หรือธนาคาร ส่งจ่ายที่ไปรษณีย์หน้าพระदान

“ววงวรรณคดี” พร้อมที่จะให้ความสะดวกแก่ท่านผู้สนใจเสมอ

สมุดภาพ

สมเด็จพระเจ้าฟ้าราชบิดา

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงถ่าย

วงวรรณคดีจัดพิมพ์จำหน่าย รายได้บำรุงการกุศล

— จำหน่ายที่ —

สำนักงานวงวรรณคดี

ราคาเล่มละ ๑๖ บาท

สมาชิกวงวรรณคดีซื้อ ได้ลดราคาพิเศษ

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์พระจันทร์ ทำพระจันทร์ พระนคร นายสนั่น บุณยศิริพันธ์ เจ้าของ ผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา ๒๔๘๕